

به نام آنکه هنر را آفرید

مقدمه

روش تمرین سنتور

چگونه سنتور تمرین کنیم

تا بهت بر نوازیم

اصول کلی سنتور و سنتور نوازی

همراه با معرفی مضارب های مختلف سنتور

روش تمرین، مفید برای کلیه سازها

قدرت ا... ستایش

به کوشش علیحجه شینخی

روش تمرین سنتور	قدرت ۱... ستایش
نگارش	قدرت ۱... ستایش
نت نویسی رایانه ای	قدرت ۱... ستایش
طراحی نت نویسی	قدرت ۱... ستایش
گرافیک	قدرت ۱... ستایش
ویرایش ادبی	ملیحه شیخی
تایپ رایانه ای	ملیحه شیخی
طراحی رایانه ای	ملیحه شیخی
صفحه آرایی	ملیحه شیخی
طرح جلد	مسعود کسری - قدرت ۱... ستایش
اجرای طرح جلد	مسعود کسری
عکس	فرامرز ندفیان
نوبت چاپ	اول - زمستان ۱۳۸۳
تیراژ	۳۰۰۰ جلد

مُنَاجَات

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الهی ؛ هر که ترا شناخت علم مهر تو افراخت هر چه غیر از تو بود بینداخت .

الهی ؛ هر که ترا شناسد کار او باریک و هر که تو را نشناسد راه او تاریک .

الهی ؛ تو را شناختن از تو رستن است و تو پیوستن از خود گذشتن است .

الهی ؛ بر من آراستی خریدم و از هر دو جهان دوستی حضرت تو گزیدم .

الهی ؛ اگر طاعت بسی ندارم در هر دو جهان جز تو کسی ندارم .

الهی ؛ تا بتو آشنا شدم و در هر دو جهان شیدا شدم نمان بودم و پیدا شدم .

الهی ؛ از پیش خطر و از پس راهم نیست ، دستم گیر که جز تو پناهم نیست .

الهی ؛ دستم گیر که دست آویز ندارم و عذرم بپذیر که پایم گریزم نیست .

مست توام از جرعه و جام آزادم
مرغ توام از دانه و دام آزادم

«خواجه عبدالله انصاری»

مقصود من از کعبه و تبتخانه تویی تو
ورنه من از این بر دو مقام آزادم

فهرست

۶۷	مضرب لُخت	۲۳
۶۸	نوع صندلی	۲۴
۷۰	نوع میز سنتور	۲۵
۷۲	صحيح نشستن پشت میز سنتور	۲۶
۷۵	سه پایه ی نت یا پوپیتز	۲۷
بخش دوم		
۷۹	حضور در کلاس	۲۸
۸۰	جلسه اول	۲۹
۸۲	جلسه دوم	۳۰
۸۴	جلسه سوم	۳۱
۸۶	جلسه چهارم	۳۲
۸۷	تمرین ابتدایی قبل از تمرین روی سنتور	۳۳
۹۱	نحوه تمرین کردن صحيح یک قطعه	۳۴
۱۰۰	برای تمرین هر قطعه این موارد را به خاطر بسپارید	۳۵
۱۰۲	شیوه های گوناگون تمرین	۳۶
۱۰۳	روش تمرین کردن ۱	۳۷
۱۰۵	چهار مضرب بیات ترک	۳۸
۱۰۶	تمرین کردن به روش ۲	۳۹
۱۰۷	قطعه چهار مضرب (شور)	۴۰
۱۰۸	علامت هایی که در دو چهار مضرب آمده	۴۱
۱۰۹	خواستن توانستن است	۴۲
بخش سوم		
۱۱۱	زمان مناسب برای تمرین کردن	۴۳
۱۱۳	آموختن سنتور به همراه تنبک	۴۴
۱۱۴	دستگاه شور و متعلقات آن	۴۵
۱۱۶	اجرای ریز	۴۶

۱	عنوان	۱
ملاحظات		
۱	مقدمه	۱
۳	آنچه در این کتاب آمده	۲
۴	قدر دانی از اساتید	۳
بخش اول		
۴	سنتور	۴
۵	انواع سنتور	۵
۶	شرایط نگهداری سنتور	۶
۷	شرح حال مضرب	۷
۸	مشخصات مضرب	۸
۹	مضرب استاندارد	۹
۱۰	انتخاب مضرب	۱۰
۱۱	نحوه صحيح گرفتن مضرب	۱۱
۱۲	حرکت مضرب ها	۱۲
۱۳	محل فرود آمدن مضرب	۱۳
۱۴	گونه های مختلف مضرب در گذشته	۱۴
۱۵	مضرب تزئینی	۱۵
۱۶	چگونه از مضرب خود مراقبت نماییم	۱۶
۱۷	مضرب زدن از مچ دست	۱۷
۱۸	یک تمرین مفید برای روان شدن مچ دست	۱۸
۱۹	تنظیم صدای مضرب	۱۹
۲۰	نحوه چسباندن نمد به مضرب	۲۰
۲۱	استفاده از اسفنج به جای نمد	۲۱
۲۲	مضرب سنگین	۲۲

فهرست

۷۲	بداهه نوازی	۱۵۹
۷۳	توازن دست راست و چپ	۱۶۰
۷۴	استفاده از نوارهای آموزشی	۱۶۲
۷۵	اجرای کنسرت	۱۶۳
۷۶	چگونه ملودی اصلی قطعه تغییر می کند .	۱۶۵
۷۷	بکار گیری حافظه	۱۶۶
۷۸	چگونه از دست خود مراقبت کنیم ؟	۱۶۸
۷۹	گوشی کار کردن	۱۶۹
۸۰	حس شنوایی و موسیقی	۱۷۰
۸۱	کودک و موسیقی	۱۷۲
۸۲	هنر موسیقی و خانه داری	۱۷۴
۸۳	آشنایی با دیگر آثار	۱۷۵
۸۴	زیبا نوازی و شیرین نوازی	۱۷۶
۸۵	نکته های ظریف	۱۷۷
۸۶	آیا می دانید که :	۱۹۲
۸۷	روایت ها	۱۹۶
بخش چهارم		
۸۸	واژه نامه	۱۹۸
بخش پنجم		
۸۹	هنرمندان سنتور نواز	۲۰۸
۹۰	مضرب هنرمندان	۲۲۵
۹۱	مشخصات سنتور هنرمندان	۲۴۴
۹۲	سازندگان سنتور	۲۴۶
۹۳	سازندگان مضرب	۲۴۹
۹۴	شماره تلفن هنرمندان	۲۵۰
۹۵	کلام آخر	۲۵۲
۹۶	منابع	۲۵۴

۳۷	اجرای پیشای کوتاه با ریز	۱۱۹
۳۸	تفاوت نت زینت ، تکیه ، سترمضرب ، شلال	۱۲۰
۳۹	اجرای سترمضرب	۱۲۱
۵۰	اجرای تکیه	۱۲۳
۵۱	اجرای پاساژ	۱۲۴
۵۲	اجرای سینه مال صغیر	۱۲۵
۵۳	اجرای ریز مالشی	۱۲۶
۵۴	اجرای تریوله	۱۲۷
۵۵	مضرب پرشی	۱۲۸
۵۶	شلال	۱۲۹
۵۷	فورته و پیانو	۱۳۰
۵۸	برگشت	۱۳۱
۵۹	خط اتصال	۱۳۲
۶۰	خطوط اضافه	۱۳۳
۶۱	اصطلاحات مخصوص مضرب	۱۳۴
۶۲	آشنایی با نحوه اجرای تعداد دیگری از علائم رایج در سنتور نوازی	۱۳۵
۶۳	علامت اکتاو	۱۳۶
۶۴	نقش کلید در موسیقی	۱۳۷
۶۵	علامت های تغییر دهنده	۱۳۸
۶۶	نکاتی مختصر در زمینه آواز ها	۱۴۲
۶۷	نت های هم نام و اجرای آنها	۱۴۴
۶۸	نکات پراکنده	۱۴۵
۶۹	پایه ی چهار مضرب	۱۵۴
۷۰	قطعه های ضربی همراه با شعر	۱۵۷
۷۱	ردیف آوازی	۱۵۸

مقدمه

به نام یگانه ای که هست و توانا بخش است . به نام یگانه ای که پیدایش هفت آسمانش پایه ای برای آفرینش زمینیان بود و آنگاه که خاک آدم را سرشت و از روح خود در کالبدش دمید ، آهنگ بر آورد و با نوای خاص خود وی را مخاطب قرار داد و زندگی را به او هدیه کرد . این گونه آدمی هستی اش را با موسیقی یافت و چون اولین صدایی که شنید آهنگی از ذات حق بود ، این نوا را با خود عجین دید ، به همین سبب در بسیاری از اسطوره ها یا افسانه ها مدعی است با موسیقی دارای اصلی مشترک می باشد .

امروز را اگر نیک بسازیم فردایی روشن خواهیم داشت . اگر هر روز بنایی از زیبایی ها بسازیم و آن را به نیکی ادامه دهیم ، فرداها رد پای از ما به جای می ماند و آن را آیندگان نظاره کنند . چه نیکوست آنچه که از ما به جای مانده است را زیبا بیابند و بهره ای نیک برند .

همواره برای موفقیت میانبری هست باید آن را یافت و درش گام نهاد . در پی سال ها تدریسی که داشته ام ، در بسیاری از هنرجویان گوهری نهفته از استعداد های زیادی را دیده ام که همواره طالب آن بوده اند ، بیشتر بدانند تا بهتر بنوازند و در هر فرصتی طلب راهنمایی می نمودند و سوال هایی در خصوص نحوه صحیح مضراب زدن ، مخصوصاً مضراب زدن از میچ و ... نموده اند . چون مشتاق آن بودم که راهگشایی برای دوستداران هنر باشم بی هیچ دعوی کمالی ، آنچه دارم در طبق اخلاص تقدیم می کنم . شاید در پهنه بیکران هنر موسیقی راهی نیابند و کمکی باشد یاران را تا بهتر به منزلگه مقصود فراز آیند و راه خود را روشن تر از پیش یابند .

در این کتاب علاوه بر اینکه شیوه های تمرین نمودن با زبانی سلیس بیان گردیده در مورد بعضی از اصطلاحات موسیقی به طور مختصر تعریف هایی آمده تا هنرجویان بخصوص مبتدیان در هنگام مطالعه کتاب با نکته مبهمی برخورد نکنند و همچنین از انواع مضراب ها که در طول سالیان متمادی سعی در جمع آوری آنها داشته ام و تعدادی از آنها که ایده شخصی ام می باشد ، سخن به میان آمده و نیز مضراب تعدادی از هنرمندان سنتور نواز را که با مشقت بسیار بدست آمده ، برای دوستداران آنها به تصویر کشیده شده است . البته ممکن است در تصویر ، مضراب ها دقیقاً گویا نباشد که از محضر این بزرگان طلب عفو می نمایم و همچنین در قسمت پایانی کتاب عکس هنرمندان سنتور نواز آمده ، اما اگر بزرگی از قلم افتاده ، بدلیل قصور نبوده ؛ بلکه عکسی از آنها بدست نیامده است .

در قسمت اول کتاب سه نوع سنتور آپالچین و سیمبالوم و سنتوری از قرن ۱۵ «م» آورده شده که برگرفته از برنامه نرم افزاری معرفی سازهای جهان کاری بسیار زیبا و قابل تقدیر از مؤسسه تحقیقاتی پژوهش بوده که لازم می دانم از «مؤسسه تحقیقاتی پژوهش» قدردانی نمایم که همگان را مورد بهره قرار داده اند.

در پایان از تمام افرادی که به نحوی مرا در تهیه این اثر مشایعت نمودند و عزیزانی که کتاب، مجله و مطالبی در اختیار اینجانب قرار داده اند، صمیمانه قدردانی می کنم:

▪ آقای مسعود رضایی نژاد که کتاب چهره افروختگان خطّه زنده رود را در اختیار اینجانب قرار داد.

▪ آقای غلامرضا لقمانی که نظریه ایشان در صفحه ۸۷ به چاپ رسیده است.

▪ آقایان مرتضی رشیدی و دکتر سعید نیاکوثری که تیونری را در اختیار اینجانب قرار دادند.

▪ آقای امید حسنی که کتاب هایی را در اختیار اینجانب قرار داد.

▪ آقای محمد جواد جلیل زاده که مطلب نوشته شده در مورد قطعه سامانی در

دستگاه سه گاه صفحه ۱۹۲ به روایت استاد علی تجویدی نقل قول ایشان

می باشد و کتاب و مجله هایی نیز در اختیار اینجانب قرار داد.

▪ شاگردم آقای آرمین شهبازی فرد که در قسمت های مختلف کتاب مرا یاری نمود.

▪ شاگردم آقای کیوان صادقی که با در اختیار گذاشتن کتابی مرا مساعدت نمود.

▪ شاگردم خانم مطهره حسن زاده که در بخشی از کتاب مرا همراهی نمود.

▪ شاگردم خانم ساره دیهیمی که در تهیه تعدادی از عکس های اساتید در بوشهر مرا یاری نمود.

▪ خانم زهرا زارع که در بخشی از کتاب مرا همراهی کرد.

▪ آقای حسن پوستکار که عکس قدیمی آقای پایور را در اختیار اینجانب قرار داد.

▪ شاگردم خانم ملیحه شیخی که در نگارش این اثر از هیچ کوششی دریغ نداشته و

از جان و دل مرا یاری نموده است، آنگونه که بدون مدد ایشان انتشار این اثر

میسر نبود. در نهایت آرزوی موفقیت ایشان را در راه جامعه موسیقی دارم.

▪ از کلیه نوازندگان سنتور، سازندگان سنتور و مضرب که زحمتی را بر خود

هموار نموده و عکس هایشان را در اختیار اینجانب قرار داده اند.

اینک مایلیم از آنان که در هر نفس؛ مددی، در هر سفر؛ هدفی، در هر خیال؛ طریبی،

در هر ره؛ وفایی، بودند: همسر افسانه گورنگی و فرزندانم ناریس و محمد مهدی

نهایت امتنان خود را به پاس همراهی هایشان بجا آورم.

قدرت... ستایش

شیراز - بهار ۱۳۸۲

آنچه در این کتاب آمده

مطالبی که در این کتاب آمده است شامل نکته های ظریف نوازندگی و وسایل مربوط به آن می باشد تا سبب آشنایی بیشتر عزیزان هنرجو گردد. در این مجموعه از انواع سنتور ها، انواع مضراب، گونه های مختلف میز سنتور و پوپتر (سه پایه نت) یاد شده است و علاوه بر تصاویر ارائه شده توضیحاتی نیز در مورد آنها ذکر گردیده، همچنین برای آشنایی با روش های تمرین کردن و بعضی از نکته ها مثل مضراب ریز، تکیه و... که در تمرین کردن بسیار حائز اهمیت است، مطالبی آمده که مطالعه دقیق این مطالب بدون شک در موفقیت هنرجویان مثمر ثمر خواهد بود و برای اینکه هنر جویان مخصوصاً مبتدیان هنگام مطالعه این کتاب به نکته مبهمی بر خورد نکنند، درباره بعضی از اصطلاحات موسیقی توضیحاتی آمده است. در مورد نحوه تمرین کردن در کتاب توضیحاتی ذکر شده که در این جا متذکر می گردد، هر فردی برای تمرین کردن نحوه ای خاص را برمی گزیند و این نمونه ها برای روشن شدن مطالب و به عنوان یک پیشنهاد برای تمرین کردن آورده شده است که برای هر سازی مؤثر و مفید واقع می گردد. تقسیم بندی مطالبی که پیش رو دارید:

- ۱- بخش اول؛ آشنایی با وسایل مورد نیاز از جمله سنتور، مضراب، میز سنتور، صندلی، سه پایه نت و همچنین نحوه کاربرد آنها.
- ۲- بخش دوم؛ نحوه تمرین کردن قطعه ها، چهار مضراب ها و آواز ها. که با الگو قرار دادن این شیوه ها روش تمرین کردن به خوبی شرح داده شده است.
- ۳- بخش سوم؛ توضیح نکته های مهم در رابطه با نوازندگی.
- ۴- بخش چهارم؛ واژه نامه که در مورد بعضی از اصطلاحات موسیقی که در کتاب بیان شده، تعریف هایی آمده است.
- ۵- بخش پنجم؛ ذکر نام هنرمندان سنتور نواز و نمونه مضراب آنان از دوره استاد سماع حضور - تا کنون و همچنین معرفی سازندگان سنتور و مضراب.

قدرت ا... ستایش

شیراز - بهار ۱۳۸۲

قدردانی از اساتید

« هنر چشمه زاینده است و دولت پاینده اگر هنرمند از دولت - ثروت - بیفتد ، غم نباشد که هنردر نفس خود دولست - خوشبختی - .
هنرمند هر جا رود قدر بیند و در صدر نشیند . » گلستان سعدی

اساتید برای همه ما سنبلی از هنرند . احترام به استاد را در سر لوحه کار خود قرار دهیم و به هنری که آموخته اند و با شکیبایی در اختیار ما می گذارند ارج نهیم ، هنر آنها را گرامی بداریم و همواره آموخته های خود را مدیون آن عزیزان باشیم .

اساتید بی گمان برای فراگیری علم و معرفت زحمت ها کشیده اند و در ره طلب رنج ها برده اند و بسیاری از ناهمواری ها را بر خود هموار نموده و آنچه را خواستند ، کسب کردند و حال آن سرمایه گران بها را در اختیار هنر دوستان قرار می دهند . اینک برماست نه به قدر مقام استاد بلکه در حد بضاعت خویش پاس بداریم مرحمت های بیکران خداوندان هنر را .

از امام صادق (علیه السلام) :

« تَوَاضَعُوا لِمَنْ ظَلَمْتُمْ مِنْهُ الْعِلْمَ »

به کسی که از او علم می آموزید ، احترام کنید .